

SIRIUS OPRECHT

EDITIE 02 APRIL 2021

RECHT & TOEKOMST

COLOFON

De OpRecht is het verenigingsblad van Sirius,
studievereniging binnen het Utrecht Law College.

Heb je een opmerking naar aanleiding van deze editie
of heb je een idee voor een volgende OpRecht?
Laat het weten aan de redactie (oprecht@ulcsirius.nl)

Jaargang 16, 2e editie
29 april 2021

Hoofdredactie
Anna Schotanus

Redactie
Anne van Beusekom, Madelief Lassche, Bente de Leeuw,
Chiara Stravers, Marie-Claire Vogels

Vormgeving
Bente de Leeuw

Met speciale dank aan: Christine Goedegebuure,
Anne Meuwese, Maud de Ruiten, Alexandra Scoop,

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is
bested, aanvaarden de auteur(s), redacteur(s) en Studievereniging Sirius
geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden,
noch voor de gevolgen hiervan.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag
niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een
geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige
vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokop-
ieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van Studievereniging Sirius.

SIRIUS XVI

INHOUD

5	Voorwoord
8	Redactie
10	Het recht in de ruimte
14	The Billionaire Space Race
18	Interview met hoogleraar Anne Meuwese
22	Interview met cybercrime officier Christine Goedegebuure
24	Algoritmes als rechters
30	De Babymaker, maakbaar leven en de maatschappij
36	Moet 'kinderkoop' strafbaar worden gesteld?
40	De toekomst van het coronapaspoort
44	In de glazen bol van onze Sirii
48	De voorspellende functie van sci-fi
52	OpRecht tips van de redactie
56	I got 99 problems but this ain't one: films en series streamen
57	Sirius agenda

VOORWOORD

Beste OpRechtlezers,

Denk jij ook wel eens: als je mij drie jaar geleden had verteld dat ik nu dit zou doen of dat zou willen bereiken, dan had ik je voor gek verklaard? Ik in elk geval wel. Ik denk mezelf en mijn vooruitzichten goed te kunnen inschatten, maar de werkelijkheid pakt toch niet altijd uit zoals ik dat voorspeld had. Er zijn mensen die dat ongrijpbare karakter van de toekomst proberen te ontcijferen, bijvoorbeeld door zich met astrologie bezig te houden of door een paragnost (helderziende) in te schakelen. Anderen nemen liever het heft in eigen hand, en proberen geschiedenis te schrijven door nieuwe technologieën of ideeën op de markt te brengen.

Zo openen we deze editie met drie interessante artikelen over de toekomst van de mens en de samenleving. Lees over de opkomende praktijk van ‘kinderkoop’ (commercieel draagmoederschap), de genetische manipulatie van embryo’s en het coronapaspoort. Dit zijn stuk voor stuk onderwerpen waarvan verwacht wordt dat er (meer) bindende regelgeving over zal ontstaan.

Diezelfde verwachting bestaat wat betreft het ‘strafbare feit van de toekomst’: cybercrime. Onze commissie sprak hierover met officier van justitie Christine Goedegebuure. Daarnaast beoordelen we de wenselijkheid van de robotrechter, oftewel: een algoritme ter vervanging van onze menselijke rechterlijke macht. Uit ons interview met hoogleraar Anne Meuwese blijkt dat er ook een andere toepassing van kunstmatige intelligentie is die we in de toekomst kunnen gaan tegenkomen in de juridische praktijk: algoritmes ter ondersteuning van de uitvoerende en wetgevende macht. Mocht je even wat luchtigers willen lezen binnen het thema ‘techniek’, dan staat er ook nog een column voor je klaar die de regelgeving omtrent het streamen van films en series behandelt.

Iets wat tot zo’n zestig jaar geleden alleen nog in films en series mogelijk was, maar nu aan de orde van de dag is, is de ruimtevaart. Ondertussen associëren we dit onderwerp niet alleen met organisaties zoals NASA, maar ook met particuliere ruimtevaartmaatschappijen zoals SpaceX en Blue Origin. Lees hier meer over in twee van onze artikelen.

Verder laten we twee van onze Sirii aan het woord over hun toekomstdromen en -ideeën, kijken we in hoeverre de omstandigheden in toekomstvoorspellende films zoals ‘Back to the Future’ werkelijkheid zijn geworden en geven we je jullie genoeg lees- en kijktips voor een toekomstige chillsessie.

Geniet van deze editie!

Anna Schotanus

Hoofdredacteur OpRecht

REDACTIE

ANNA SCHOTANUS -
EERSTEJAARS -
HOOFDREDACTEUR

ANNE VAN BEUSEKOM -
EERSTEJAARS - REDACTEUR

MADIELIEF LASSCHE -
EERSTEJAARS - REDACTEUR

CHIARA STRAVERS - EERSTE
JAARS - REDACTEUR

BENTE DE LEEUW - DERDE-
JAARS - VORMGEVING

MARIE-CLAIRE VOGELS -
TWEEDEDEJAARS -
BESTUURSCOÖRDINATOR

OPRECHT '21

RUIMTE

HET RECHT IN DE RUIMTE

DOOR: ANNA SCHOTANUS

Je hebt het vast wel meegekregen: de Europese Ruimtevaartorganisatie ESA is op zoek naar nieuwe astronauten (mocht je interesse hebben: tot en met 28 mei kun je je aanmelden). Maar heb je er weleens over nagedacht dat ook in de ruimte wetten, verdragen en richtlijnen van kracht zijn? Zouden we geen ruimterecht kennen, dan zouden staten waarschijnlijk continu in conflict zijn over elkaars doen en nalaten daarboven. Nu het steeds drukker wordt boven onze dampkring, is het ruimterecht dan ook volop in ontwikkeling. Daarom lijkt het erop dat dit rechtsgebied een zeer belangrijke rol gaat vervullen in onze (nabije) toekomst.

Het Ruimteverdrag

Eerst een stukje historie. Het ruimterecht bestaat nog niet zo lang. Men is begonnen het te ontwikkelen in 1957, kort nadat de Sovjet-Unie de eerste satelliet ooit lanceerde. Na de lancering van deze satelliet, de Spoetnik, wilden staten de mogelijkheid hebben om het ruimteverkeer te controleren. Zo ontstond de wens tot ruimtewetgeving. De Verenigde Naties speelde hierop in door in 1958 het Comité voor het Vreedzaam Gebruik van de Ruimte (COPUOS) op te richten. In 1962 nam het Comité de eerste Resolutie aan. Nog steeds vormt deze resolutie de basis van het rechtsgebied. Artikel XVIII(2) bepaalt dat de ruimte vrij is om te verkennen en te gebruiken door alle staten, op voet van gelijkheid. Verder mag de ruimte alleen gebruikt worden om vreedzame doeleinden te dienen (artikel XVIII(1)) en is het niet toegestaan om (delen van) de ruimte als eigendom te beschouwen (artikel XVIII(3)). In 1963 zijn deze principes samen met de andere algemene beginselen uit de VN Resolutie uitgewerkt tot het Ruimtever-

drag. Anno 2021 hebben 111 staten zich bij het verdrag aangesloten, waarnaast 23 staten het al wel hebben getekend maar nog moeten ratificeren. Sommige auteurs binnen het internationale recht stellen dat de beginselen van het Ruimteverdrag ook voorafgaand aan het

bestaan van dit verdrag al van kracht waren middels internationaal gewoonterecht. Anderen trekken in twijfel of er in die tijd al wel voldoende sprake was van state practice en opinio iuris om te kunnen spreken van gewoonterecht.

De ruimte?

Over welk gebied hebben we het nou eigenlijk in het ruimterecht? Deze vraag is moeilijker te beantwoorden dan het misschien lijkt. Binnen het COPUOS van de Verenigde Naties bestaat er al meer dan veertig jaar lang discussie over. Juridisch gezien is het van belang, omdat de afbakening van de ruimte aangeeft waar de toepassing van het luchtrecht eindigt en die van het ruimterecht begint. Veel staten gaan af op de Kármánlijn; volgens deze lijn zou de ruimte honderd kilometer boven zeeniveau beginnen. Voor de beeldvorming: ruimtestation ISS bevindt zich op ongeveer 330 tot 410 kilometer van de aarde vandaan.

Vreedzame doelen en spionagesatellieten

Volgens het Ruimteverdrag mag de ruimte dus alleen gebruikt worden om vreedzame doelen na te streven, maar dit weerhoudt staten als China, Rusland en de Verenigde Staten er niet van om antisatellietwapens te bouwen. Dit zijn wapensystemen die bedoeld zijn om satellieten onklaar te maken of te vernietigen. Dat deze systemen daar daadw-

erkelijk toe in staat zijn, hebben China en India al bewezen: in respectievelijk 2008 en 2019 hebben beide staten een succesvolle test gedaan. Bij deze tests vernietigden ze elk een van hun eigen satellieten, maar de boodschap lijkt te zijn dat ze zichzelf in de ruimte goed kunnen verdedigen tegen een eventuele aanval. Zo'n aanval op de satelliet van een andere staat kan een hoop schade aanrichten, indien er bijvoorbeeld een spionagesatelliet vernietigd wordt of een satelliet die zorgt voor het belverkeer in een bepaald land.

Het opzetten van spionagesatellieten is overigens niet verboden in het internationale recht. Er bestaat geen internationaal verdrag wat spionage verbiedt en ook in de verschillende ruimteverdragen is er niets over een dergelijk verbod opgenomen. Verschillende staten hebben dan ook spionagemateriaal in de ruimte rondzweven. Ergens dit jaar zal ook Nederland zijn eerste eigen

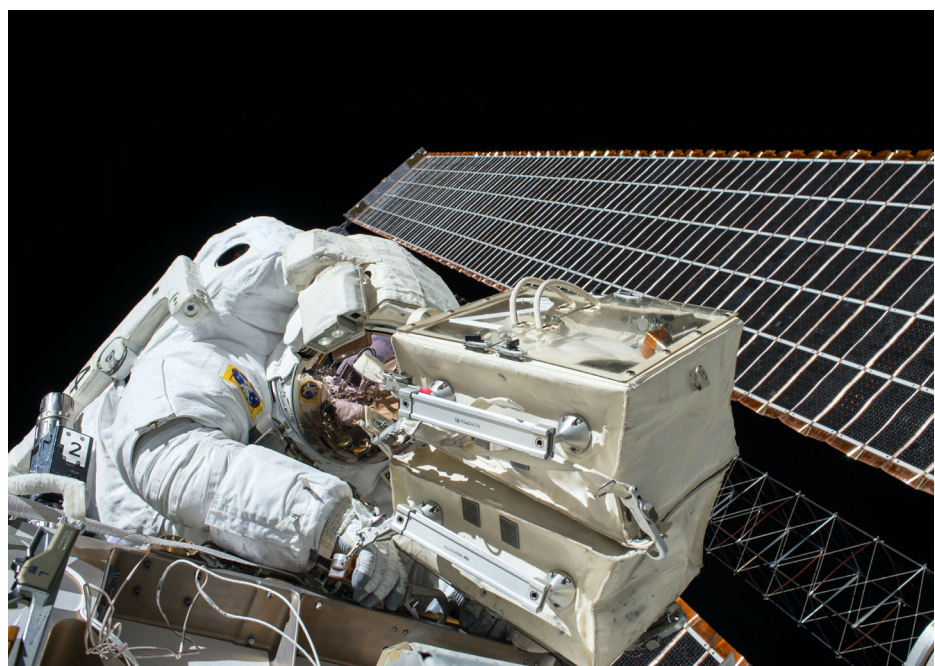
HET RECHT IN DE RUIMTE

spionagesatelliet lanceren, de Brik-II. Dat spionage niet verboden is in de huidige ruimteverdragen is niet zo gek; de verdragsbepalingen zijn vrij oud en algemeen geformuleerd. Het enige wat bijvoorbeeld het Ruimteverdrag expliciet verbiedt, zijn kernwapens en massavernietigingswapens (artikel IV(1)).

Conflicten en gedeelde zorgen

Op 4 december 2019 heeft de NAVO de ruimte erkend als een van zijn 'operationele gebieden' (de andere gebieden zijn het land, de zee, de lucht en cyberspace). Kort daarna, op 20 december, werd onder de regering van Trump de 'United States Space Force' opgericht. Dit is een nieuw onderdeel van de Amerikaanse krijgsmacht, dat verantwoordelijk is voor de bescherming van de belangen van de VS in de ruimte. Mocht je het je afvragen: ja, Biden heeft de US Space Force in stand gehouden. De statements van de NAVO en van oud-president Trump worden beide bestempeld als belangrijke ontwikkelingen binnen het militaire ruimte-recht. Dat betekent echter niet dat we hoeven te vrezen voor een naderende ruimteoorlog, waarbij bijvoorbeeld satellieten worden verwoest. Natuurlijk zijn er conflicterende belangen, maar

experts wijzen ook op de vele gedeelde belangen van staten in de ruimte. Hierbij wordt onder andere verwezen naar het fenomeen van 'ruimtepuin' of 'ruimteafval': stukjes satelliet, raket of ander materiaal dat door mensen de ruimte in is gebracht en daar nu rondzwerft. Ook nu, in een tijd zonder ruimteoorlogen, is dit al een probleem. Tot een aantal jaar geleden had men er namelijk niet over nagedacht wat er met een satelliet moest gebeuren als deze niet langer bruikbaar is. Daarom zwerft er nu allemaal puin rond waar geen invloed meer op kan worden uitgeoefend en waarvan de locatie niet meer gemonitord wordt. Denk bijvoorbeeld aan batterijen van een afgedankt ruimtevaartuig of een onderdeel van een oude satelliet. Als zulke puinstukken met elkaar in botsing komen, ontstaat er een explosie die nog meer ruimteafval creëert (dit wordt het 'Kesslersyndroom' genoemd). Uiteindelijk kan er zoveel afval in de

ruimte rondzwerven, dat hele gebieden niet langer te gebruiken zijn. Er bestaan momenteel nog geen juridisch bindende regels die ertoe strekken dit scenario te voorkomen. Het Comité voor het Vreedzaam Gebruik van de Ruimte van de VN heeft wel een aantal richtlijnen opgesteld over het opruimen van de ruimte. Nu er steeds meer manieren worden ontwikkeld waarmee ruimtepuin kan worden opgeruimd en waarmee 'schonere' satellieten kunnen worden geproduceerd, is het wel te verwachten dat er de komende jaren nog bindende regelgeving zal ontstaan.

Retourtje ruimte

Niet alleen staten en internationale organisaties houden zich bezig met wat de ruimte ons te bieden heeft, ook de commerciële ruimtevaart ontwikkelt zich in hoog tempo. In mei 2020 heeft het bedrijf SpaceX zijn eerste bemande ruimtevlucht gelanceerd, waarmee het de eerste vlucht is met een commercieel ruimtevoertuig. 'Helemaal commercieel' is het dus niet te noemen; de twee mannen aan boord zijn wel astronaut. Vanwege het coronavirus heeft het bedrijf Virgin Galactic de eerste toeristische (oftewel: volledig commerciële) ruimtevlucht moeten uitstellen. Deze had eigenlijk afgelopen jaar al moeten plaatsvinden. Er bestaat op dit moment nog geen specifieke regelgeving voor de commerciële ruimtevaart. Vanwege het groeiende aandeel ruimteactiviteiten dat door private ondernemingen wordt verricht, roepen deskundigen wel op om hier werk van te maken. Ben je ondertussen benieuwd geworden wat voor mensen dat dan zijn, die een rui-

tevaartbedrijf beginnen? Blader dan verder naar het volgende artikel: The Billionaire Space Race.

Bronnenlijst:

'Nederland lanceert 1e militaire nanosatelliet', defensie.nl 25 januari 2021.

'Spionage en mensenrechten', amnesty.nl.

'Ruimterecht: achtergrond en geschiedenis', infonu.nl 2020.

H. Middelweerd, 'Het ruimterecht verandert enorm', kijkmagazine.nl 5 september 2020.

'Regels in de ruimte', universiteitleiden.nl 13 april 2015.

A. Dujardin, 'Een gewapend conflict via de ruimte? Het is niet ondenkbaar', [Trouw](https://trouw.nl) 1 juli 2018.

M.C. Zwanenburg & J.C. van den Boogaard,

'Militair gebruik van de ruimte: nieuw momentum voor het ruimterecht?', Ministerie van Defensie 11 december 2020.

V. Lammerse, 'Ruimteafval blijft maar toenemen – voornamelijk doordat afgedankte

satellieten in de ruimte exploderen', scientias.nl 13 oktober 2020.

E. Heinsman, 'Ruimteafval: ramp in wording of oplosbaar probleem?', npokennis.nl.

Kamerstukken II, 2018/2019, 2509.

THE BILLIONAIRE SPACE RACE

DOOR: MADELIEF LASSCHE

*Wat doe je als je bulkt van het geld een passie voor de ruimte hebt maar geen wetenschappelijke aanleg hebt om ook daadwerkelijk onderzoek te doen? Juist ja, dan ga je investeren in onderzoek naar het buitenaardse. Hoewel dit misschien als een vergezocht plan klinkt, is het investeren in ruimtevaart een hobby geworden van vele miljardairs. Deze hobby die is ontstaan aan het begin van de 21ste eeuw heeft zelfs een naam gekregen; *The new space movement*. Aangezien het investeren in de Marsreis onder de jongens van het grote geld net zo normaal is als boodschappen doen voor het gepeupel kan je je voorstellen dat er behoorlijk veel concurrentie is onder deze investeerders. Er kan er namelijk maar een de eerste zijn, en de eerste zijn willen ze allemaal. Hoewel het nog niet helemaal duidelijk is wie er uiteindelijk met de hoofdprijs vandoor zal gaan is er binnen elke categorie wel duidelijk een voorloper.*

SpaceX

De grootste kanshebber binnen zijn categorie is fanatiek complotdenker én miljardair Elon Musk. Elon Musk is al sinds het begin van deze eeuw een fanatieke deelnemer in de strijd om Mars. Zo verklaarde hij in 2016 op een persconferentie in Mexico dat er maar twee opties zijn; of we blijven op de aarde en sterven vervolgens uit óf we gaan op zoek naar een andere planeet om ons te vestigen. Sinds deze speech heeft Elon Musk dan ook zeker niet stil gestaan, zo heeft hij onder andere gewerkt aan de ontwikkeling van de SpaceX: een ultramodern ruimtevaartuig dat uiteindelijk zelfs passagiers naar Mars moet kunnen vervoeren. De eerste lancering van SpaceX vond plaats op 30 mei en is succesvol verlopen. Hoewel ze Mars nog niet bereikt hebben is het wel voor het eerst in de geschiedenis dat er een succesvolle lancering heeft plaatsgevonden

met een commercieel bedrijf. De kans dat SpaceX de eerste zal zijn die ook daadwerkelijk Mars toegankelijk gaat maken voor toeristen, is daarom ook zeer groot.

Blue Origin

Ook Jeff Bezos, de op twee na rijkste persoon op aarde, investeert grote delen van zijn kapitaal in onderzoek naar het buitenaardse. Zijn bedrijf Blue Origin houdt zich vooral bezig met het ontwikkelen van techniek om betalende klanten korte ritjes in de ruimte te laten maken, zodat ze enkele minuten het gevoel van gewichtloosheid kunnen ervaren. Jeff Bezos was naast Blue Origin ook de CEO van Amazon, maar heeft begin dit jaar besloten om af te treden en zich volop te gaan focussen op de ontwikkeling van Blue Origin. Er heerst ook een hevige rivaliteit tussen het bedrijf van Elon Musk SpaceX en Blue Origin

aangezien beiden in de race zijn waren voor een contract van NASA om in 2024 NASA haar astronauten te vervoeren naar de maan. 18 april 2021 heeft NASA de knoop eindelijk doorgehakt en besloten dat SpaceX er met het contract van door gaat.

Virgin Galactic

Wellicht een iets minder bekende naam op dit strijdtoneel is Richard Branson. Een Engelse miljardair die zich ook helemaal op onderzoek naar de ruimte heeft gestort. Deze man is er een met vele passies en heeft naast Virgin Galactic ook een luchtvaartmaatschappij. Met deze luchtvaartmaatschappij is hij recentelijk zeer negatief in het nieuws gekomen toen hij om 560 miljoen aan financiële steun van de Britse overheid vroeg, terwijl hij zelf een van de rijkste mannen op aarde is en daarbij al 14 jaar belasting ontduikt. Met Virgin Galactic, de ruimtevaartmaatschappij zelf, gaat het ook even wat minder. Hoewel ze van plan waren in 2021 te beginnen met commerciële vluchten is dat door tech-

nische problemen uitgesteld tot 2022. Toen dat nieuws begin deze maand naar buiten kwam, zorgde dat voor een gigantische instorting van het aandeel met een daling van wel 60%. Het Virgin Atlantic team blijft echter ondanks deze tegenslag positief en zegt het geld dat ze winnen met de verkoop van de aandelen te zullen gebruiken in extra technisch onderzoek, zodat eind 2022 de commerciële vluchten werkelijkheid zullen worden. In ieder geval heeft Justin Bieber tezamen met vele andere celebs zich al ingeschreven voor de ellenlange wachtlijst om als een van de eerste een ritje in de ruimte te maken met Virgin Galactic.

Zoals het er nu naar uitziet is Elon Musk degene die uiteindelijk met de pot goud onder de regenboog vandoor gaat. Maar helemaal zeker is het niet want binnen een dag kan alles veranderen, zoals Richard Branson al pijnlijk duidelijk is geworden. Elke dag is er wel iets nieuws onder de zon in de wereld van de new-space investeerder.

Bronnenlijst:

J.Jolly, “US billionaires vie to make space the next business frontier”, [Theguardian.com](https://www.theguardian.com), 6 februari 2021.

“With SpaceX launch Musk, Bezos, Branson lead billionaires in space race”, [foxbusiness.com](https://www.foxbusiness.com), 13 november 2021.

J.Cheetham. “The billionaires fuelling a space race”, [bbc.com](https://www.bbc.com), 21 oktober 2018.

M. Sheetz, “Virgin Galactic shares erase 2021 gains after Richard Branson’s stake sale”, [cnbc.com](https://www.cnbc.com), 15 april 2021.

“Elon Musk’s SpaceX vs Jeff Bezos’s Blue Origin: Which Space Project Will Dominate the Cosmos?”, [robbreport.com](https://www.robbreport.com), 29 augustus 2020.

TEC

CHNOLOGIE

INTERVIEW MET HOGLERAAR ANNE MEUWESE

DOOR: ANNE VAN BEUSEKOM EN
ANNA SCHOTANUS

Anne Meuwese heeft gestudeerd in Leiden, waar ze nu weer teruggekeerd is om zich te richten op het staats- en bestuursrecht en de mogelijkheden van Artificial Intelligence binnen dit rechtsgebied. Althans, ze is verbonden aan Universiteit Leiden, maar werkt sinds kort vanuit Spanje. Vanuit haar vakgebied heeft ze onder andere de toeslagenaffaire op de voet gevolgd en nagedacht over een mogelijke rol voor Artificial Intelligence om zulke problemen in de toekomst te kunnen voorkomen. ‘Ik denk dat er nu in de media wel een aantal dingen bij elkaar komen die ook wijzen op de noodzaak van meer openheid, meer creativiteit en meer aandacht voor het burgerperspectief.’

‘Hoogleraar Public Law & Governance of Artificial Intelligence’ is een titel die ons (Anne en Anna) niet erg bekend in de oren klinkt. De eerste vraag die we aan Anne Meuwese stellen is dan ook wat haar werkzaamheden precies inhouden. Zij antwoordt dat ze als wetenschapper altijd tegelijkertijd bezig is met zowel onderwijs als onderzoek. Qua onderwijs bestaat haar werk uit twee onderdelen: enerzijds het onderbrengen van het thema in reguliere vakken, anderzijds het opzetten van een gespecialiseerde cursus. Volgens de hoogleraar is hier brede kennis voor nodig, zowel van verschillende rechtsgebieden als van de technische kant. Datzelfde geldt voor haar onderzoek, waarbij er twee aspecten zijn waar we aan kunnen denken. ‘Allereerst hoe Artificial Intelligence (AI) wordt gereguleerd binnen het recht. Zijn er bijvoorbeeld al wetten over? Ten tweede de vraag hoe AI kan worden ingezet om recht, juridische processen en

dus eigenlijk de rechtsstaat te verbeteren. Ik hou me met name bezig met dit laatste.’

In het verlengde hiervan vragen we haar tegen welke problemen er nu wordt aangelopen in het staats- en bestuursrecht. ‘We zitten momenteel natuurlijk echt in een aantal crisissen waarin het publiekrecht centraal staat. Allereerst de coronapandemie, met bijvoorbeeld alle spoedwetgeving. Daarnaast natuurlijk de toeslagenaffaire, waardoor er ineens veel meer belangstelling is voor het bestuursrecht, wat toch vaak wel als heel technisch wordt gezien. Rond de formatie is het staatsrecht ook ineens overal. Er is nu veel meer animo voor systeemveranderingen dan ooit.’

‘Never waste a good crisis’ is een spreuk waar Anne Meuwese zich wat haar rechtsgebied betreft, goed in kan vinden. Daarom vragen we haar wat de lessen

Foto van Anne Meuwese

zijn die we nu al uit de verschillende crises binnen het publiekrecht kunnen halen. Het eerste wat ze aanstipt zijn de regeerakkoorden. Moeten we daar niet vanaf? Volgens haar vinden in Nederland veel problemen rondom wetgeving hun oorsprong in de regeerakkoorden. Bijvoorbeeld omdat er heel weinig ruimte is om na te denken over alternatieven, nadat iets in het regeerakkoord is afgesproken. *‘Ik denk alleen niet dat we ervan uit moeten gaan dat het helemaal zonder regeerakkoorden kan. Als partij in de regering heb je natuurlijk ook wel iets waar te maken richting je kiezers, dat is de essentie van democratie. Er blijven in de politiek winnaars en verliezers.’* Zij stelt dat het een optie zou kunnen zijn om partijen het wel eens te laten worden over doelstellingen, maar om de weg daarnaartoe meer open te stellen.

Wat het bestuursrecht betreft is de toeslagenaffaire volgens de hoogleraar een mooi voorbeeld. *‘Wat je daar heel goed ziet is de spanning tussen de noodzaak dingen te automatiseren en de hoop mensen hierdoor gelijkter te behandelen, en de ruimte die je moet hebben voor individuele factoren en maatwerk. Dit kan ervoor zorgen dat resultaten niet altijd evenredig zijn. Eigenlijk zijn we op zoek naar een manier om dat te combineren.’* Volgens haar kan niet aan iedereen maatwerk geleverd worden. We moeten immers goed nadenken of we zoveel macht willen neerleggen bij een individuele ambtenaar. Dan wordt het bijna nattevingerwerk. Maatwerk is dus soms ook een illusie. *‘Het gaat om een goede balans tussen de efficiëntie en eerlijkheid van automatisering, maar ook recht doen aan situaties waarin het resultaat gewoon schrijnend is. Daar denk ik dat AI een grote rol in zou kunnen spelen.’* Volgens haar kleeft hier wel een nadeel aan: de overheid zal de persoonsgegevens van burgers moeten gebruiken. Daarom moet er volgens Anne samen met technische experts worden nagedacht over het inzetten van AI op een manier die de privacy zo goed mogelijk beschermt.

Een van de kernvraagstukken waar Anne Meuwese zich mee bezighoudt is de vraag hoe af te komen van dat wat in de literatuur ‘het verschil in ‘doenvermogen’ wordt genoemd. In een invloedrijk rapport van de WRR (Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid) in 2017 is gesteld dat het vaak over ‘de burger’ gaat, maar dat deze niet bestaat.

INTERVIEW MET HOGLERAAR ANNE MEUWESE

‘We hebben het vaak over verschillen in opleiding en inkomen en dat is ook relevant, maar dwars daar doorheen is er nog zoiets als verschil in doenvermogen. Het verklaart ook voor een deel waarom sommige mensen in een soort gestapelde problematiek komen en zich omver gereden voelen door de overheid. En dan zijn er anderen die misschien wel dezelfde uitgangspunten hebben, maar die dat niet overkomt.’ Volgens Anne pleit de WRR ervoor om hier rekening mee te houden, door onder andere een ‘doenvermogen-toets’ te doen bij nieuwe wetgeving. Zij zegt dit heel interessant te vinden, maar ook de lastigere kant ervan in te zien. ‘Rekening houden met het doenvermogen, kan juist impliceren dat je als overheid heel actief bepaalde burgers gaat benaderen. Maar gaat dat dan het vertrouwen in de overheid vergroten? Misschien juist helemaal niet. Maar wat moet je dan? De problemen zijn dus ook niet altijd helemaal oplosbaar.’

Volgens Anne gaat het erom de gevallen eruit te halen waarop de wetgeving een onbedoeld effect heeft. Er moet, wellicht dus met behulp van AI, een manier worden gevonden waarbij men weet wanneer er over maatwerk moet worden nagedacht. *‘Je zet dan bijvoorbeeld een algoritme in om te kijken waar iets gek is aan de hand is. Dit is natuurlijk gevoelig, maar het kan ook juist worden ingezet om allerlei gegevens af te schermen. Er zijn mensen die heel principieel zeggen dat je dat niet moet willen, maar ik vind*

dat je het wel moet onderzoeken, omdat er veel winst uit te behalen is.’

Er zijn verschillende bezwaren die tegen het gebruik van AI door de overheid kunnen worden gemaakt. Zo zijn er burgers die bang zijn voor datalekken waarbij hun persoonsgegevens op straat komen te liggen. Maar, stelt Anne, het gaat hier natuurlijk ook om het gebruik van gegevens die de overheid nu al in handen heeft. Een ander mogelijk bezwaar, is dat er wel degelijk mensen bestaan die bij die algoritmes kunnen komen. Een oplossing zou kunnen zijn dat overheidsambtenaren de computers wel kunnen openen, maar dat deze niet meteen de gegevens van burgers laten zien. Het is echter nooit met honderd procent zekerheid te garanderen dat de gegevens niet alsnog uitkomen.

Verder legt Anne uit dat het gaat om ingewikkelde problematiek. *‘Het kan ook heel goed zijn dat ik er over een tijdje toch achter kom dat wat ik voor ogen heb, gewoon niet goed kan. Ik vind alleen wel dat we het moeten onderzoeken. En je ziet nu dat AI nog heel weinig op dit soort toepassingen wordt ingezet. De focus heeft altijd gelegen op detectering, handhaving, massa-besluitvorming en niet op het detecteren van maatwerkgevallen, omdat dat ook nog best wel een nieuw onderwerp is.’*

Vervolgens schetst ze enkele tendensen die zichtbaar zijn binnen het staats- en bestuursrecht. Transparantie is er daar

één van. Volgens Anne geldt er rondom transparantie nu een soort momentum, een idee van ‘dat willen we serieuzer nemen.’ Ook denkt zij dat men steeds creatiever wordt wat transparantie betreft. *‘Dat heeft er ook wel mee te maken dat op het niveau van de Europese Unie steeds meer wordt gezegd dat al die data ook van toegevoegde waarde kan zijn. Dus misschien moeten we ook wat creatiever omgaan met het hergebruiken van data en meer mogelijk maken voor bedrijven om er juist wel iets mee doen, maar dan wel onder bepaalde voorwaarden.’* Vervolgens verwacht ze dat beginselen ook belangrijker zullen worden, en dat dit gevolgen zal hebben voor de kijk op het bestuur. Ze noemt meer nadruk op de cultuur binnen de organisatie, de manier waarop mensen denken en het nemen van eigen verantwoordelijkheid. Anne zegt te hopen dat hier meer naar gekeken wordt. *‘Dat is ook iets wat je nu naar aanleiding van de toeslagenaffaire ziet. En ik zeg, dat kan dus heel goed samengaan met AI, omdat je dan ook al mensen vrijspeelt. Om meer te kunnen nadenken over de inhoud van besluiten, door wat meer hulp te krijgen op het vlak van ‘welke effecten hebben onze processen eigenlijk?’*”

Als we Anne vragen of er landen zijn waaraan wij wat dat betreft een voorbeeld kunnen nemen, antwoordt ze dat landen die verder zijn met AI de technologie vooral gebruiken ter ondersteuning van de rechterlijke macht. Het inzetten van AI met de doelstelling om het functioneren van de overheid te

verbeteren, staat volgens haar nog meer in de kinderschoenen. *‘Het kan natuurlijk ook wel wat oncomfortabel zijn voor overheden.’* Zo onderzoekt Anne hoe het parlement geholpen kan worden de regering te controleren, door AI te laten kijken naar de zwakke plekken in verschillende overheidsorganisaties. Deze organisaties proberen hun zwakke plekken juist te verbergen. Daarom is het volgens haar ‘een soort eeuwige opgave’ om overheden er met behulp van het recht toe te dwingen om zich te laten controleren. *‘En al helemaal als je dat met AI gaat doen, dat is natuurlijk ook extra eng. Dan moet je ook weer gaan nadenken waar je toegang toe geeft, dus daar is nu ook wel werk aan de winkel.’*

We eindigen het interview met de vraag hoe AI in de praktijk ingezet zal worden binnen het publiekrecht. Anne vertelt ons over een onderzoeksproject waar ze bij betrokken is. Met een collega zal ze een machine learning (vorm van AI) toepassen op data over de Nederlandse wetgeving, om te onderzoeken of er bepaalde patronen te herkennen zijn. *‘Dit is natuurlijk een methode die ontzettend veel haken en ogen heeft. Wat kan je nou met de kwantitatieve analyse van wetgeving? Dat is helemaal niet de juridische kijk erop. Je kan er wel data van maken, maar het is juist geen data: het is recht. Dus het gaat een beetje tegen de stroom in. Maar daarom kijken wij gewoon wat er uit komt zodat we dat daarna langs een juridische analyse kunnen leggen.’*

INTERVIEW MET CYBERCRIME OFFICIER CHRISTINE GOEDEGEBUURE

DOOR: CHIARA STRAVERS

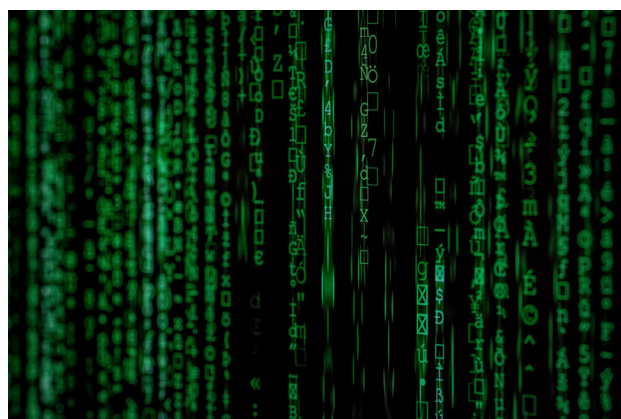
Bij een thema dat zich richt op de toekomst, hoort natuurlijk ook een interview over futuristische misdaad. Daarom spreken wij met Christine Goedegebuure. Zij is officier van justitie, met een taakaccent op cybercrime.

Christine heeft gestudeerd in Rotterdam, waarna ze haar loopbaan voortzette bij de politie. Zodoende is ze bij het Openbaar Ministerie beland, waar ze uiteindelijk officier van justitie is geworden. Dat doet ze nu al een jaar of zes. Op dit moment houdt ze zich met name bezig met interventiezaken, de korte klap. Dat zijn alle onderzoeken die door de basisteams worden gedaan. Voor wat betreft de strafbare feiten kan het dan gaan poging doodslag, (zware) mishandeling, diefstal, verduistering, oplichting, brandstichting en openlijke geweldpleging: *“Het hele Wetboek van Strafrecht komt wel voorbij.”*

Het leuke van dit soort onderzoeken is dat je heel erg direct met strafvordering in de weer bent, vindt Christine. *“Je bent altijd bezig met: ‘was die staande houding terecht?’ en ‘is er sprake van een verdachte?’ of had die auto wel mogen worden doorzocht?.”* Naast het opsporen, is het ook van belang een vervolgingsbeslissing te nemen die recht doet aan alle belanghebbenden. Het OM probeert door het opleggen van verschillende voorwaarden bijvoorbeeld het gedrag positief te beïnvloeden.

Naast deze onderzoeken, heeft ze ook nog een taakaccent. Dat is cybercrime. Een breed begrip. Er is cybercrime in ruime zin. Het kan dan gaan om gedigitaliseerde criminaliteit. Bestaande strafbare feiten die nu op een andere wijze worden gepleegd. Bijvoorbeeld oplichting via Marktplaats of whatsapp fraude. Cybercrime in enge zin gaat over nieuwe vormen van criminaliteit zoals hacken of een netwerk platleggen. Het gaat dan om nieuwe strafbare feiten zoals artikel 138ab en/of artikel 139d. Voor beide typen geldt dat de opsporing daarvan voor een deel gebeurt via digitale sporen.

Zij vertelt dat er ook een ander onderscheid kan worden gemaakt. Die nieuwe strafbare *cyberfeiten* zien wij zowel

voorkomen in de persoonlijke levenssfeer als in de vermogenssfeer. Bij persoonlijke cybercrime gaat het vaak om relaties, waarbij mensen elkaar dwars willen zitten in de online wereld en elkaar willen beschadigen. Een voorbeeld is dat ex-partners elkaar grote schade aandoen. Foto's die worden gestolen, accounts die worden misbruikt maar ook het aanvragen van gezag over kinderen. Aan de andere kan zien wij (het OM) de nieuwe cybercrime feiten als verdienmodel. Dat doen ze bijvoorbeeld door phishing/smishing en een valse website, het verspreiden van malware/ransomware enzoverder.

Cybercrime komt steeds meer voor. Tegenwoordig hebben 50 tot 60% van de aangiften die de politie binnenkrijgt te maken met de digitale wereld, direct of indirect. *“Dat heeft te maken met veranderingen in de maatschappij, en dat heeft dan ook weer z'n weerslag op hoe wij onderzoek moeten doen en welke feiten wij ten laste moeten leggen.”*

Meestal beginnen deze onderzoeken naar cybercrimefeiten met een melding. De universiteit meldt bijvoorbeeld dat zij slachtoffer zijn van een DDOS-aanval. Zo'n melding kan leiden tot een aangifte. Afhankelijk van de complexiteit van de aangifte begint een landelijk politieteam of een regionaal politieteam van sne een onderzoek. Bewijs voor dit soort cybercrime aangiften is natuurlijk meestal ander bewijs dan bij een “gewone” misdaad. *“Het bewijs dat je zoekt zit natuurlijk veel meer in de ICT en in het de digitale.”* Bijvoorbeeld bij een inbraak op een bankrekening, moet-

en de gegevens van die bankrekening geraadpleegd worden. *“En dan willen we niet de gegevens hebben van waar koffie is gedronken en of er is betaald bij de H&M, maar wij zoeken dan de gegevens die daarachter zitten. Dat zijn de gegevens van de IP-adressen waarmee er is ingelogd op jouw bankrekening en welke toestellen daar weer aan vastzaten.”* Uiteindelijk komen we dan tot een verdachte. Dan moeten we gaan kijken welk feit ten laste kan worden gelegd. Dat laatste kan nog wel eens voor complexe situaties zorgen. Omdat de misdaden plaatsvinden in een nieuwe digitale wereld met nieuwe strafbare feiten, is het soms nog wel eens puzzelen om die onder te brengen bij een bepaling uit het Wetboek van Strafrecht.

En zoals dat gaat met veel nieuwe strafbare feiten, zal ook cybercrime volgens Christine een groter onderdeel gaan worden in de tenlasteleggingen. Deels omdat het vaker voor gaat komen, en deels omdat wij er steeds alerter op zullen zijn. *“Mensen worden zich veel meer bewust van het feit dat ze in die digitale wereld ook rechten en plichten hebben, en daar hoort bij dat mensen niet willen dat daar een inbreuk op wordt gemaakt.”* Ze verwacht dat dit kan leiden tot meer aangiftes die gaan over cybercrime.

Maar hoe kunnen we er nou voor zorgen dat wij zelf geen slachtoffer worden van cybercrime? Wees je bewust van je privacy online, op alle gebieden. Wees alert op je wachtwoorden, verander ze, installeer virusscanners, zet je accounts op privé. Maar het allerbelangrijkste: gewoon nadenken.

ALGORITMES ALS RECHTERS

DOOR: CHIARA STRAVERS

We zien het overal om ons heen. Taken die eerst door mensen werden verricht, worden vervangen door machines en algoritmes. Het begon met relatief simpele taakjes, zoals robots die in de fabriekshal simpele routinematige stappen uit het proces uitvoeren. Tegenwoordig heb je ook wat complexere robots, zoals bijvoorbeeld chatbots. Dit zijn geautomatiseerde gesprekspartners die worden ingezet bij bijvoorbeeld de klantenservice van een bedrijf. Je merkt bij een gesprek met zo'n chatbot vaak wel dat je niet met een echt mens praat, maar ze doen hun werk alsnog redelijk goed. Ze hoeven in ieder geval niet betaald te worden en je zult met een robot ook niet snel last hebben van ziekteverzuim. Allemaal voordelen dus. Daarnaast zijn robots door hun gebrek aan menselijkheid ook objectief. Ze zullen zich niet laten leiden door hun emotie.

Vandaar dat wij hier de volgende vraag gaan proberen te beantwoorden: is het in de toekomst mogelijk dat rechters ook vervangen worden door robots? Zoiets is natuurlijk alleen maar mogelijk als het karakter van het rechtspreken te verzoenen is met de vaardigheden en beperkingen van een algoritme. Eerst zal ik bespreken wat belangrijke aspecten van het rechtspreken zijn, ik ben immers jurist (in opleiding). Omdat ik jurist (in opleiding) ben, kan ik geen accurate antwoorden geven op de vraag of een algoritme deze kwaliteiten ook zou kunnen hebben. Daarom zal ik daarover in gesprek gaan met een ontwerper van chips die gebruikt worden voor artificiële intelligentie.

Een van de meest prominente kwaliteiten van het recht is dat het niet dogmatisch is. In wiskunde zijn goede en foute antwoorden: het is nou eenmaal

een feit dat één plus één twee is en dat vijf in het kwadraat vijftientig is. Daar valt weinig discussie over te voeren. Het recht werkt niet op die manier. Recht is open voor interpretatie. Juristen kunnen van mening verschillen over wat er in bepaalde situaties gedaan moet worden. De een vindt dat het recht letterlijk gevolgd moet worden, de ander stemt voor een teleologische aanpak. En in het ene geval zal het een wenselijker zijn dan

Opinie

In de opiniestukken schrijven Sirii een column over hun standpunt met betrekking tot een bepaald maatschappelijk vraagstuk. De door deze auteurs verwoordde meningen zijn op persoonlijke titel.

het ander, terwijl het in een ander geval weer compleet anders kan zijn.

Daarmee komen we direct op het volgende aspect. Rechtspreken gaat vaak ook over de vraag: wat is wenselijk in dit geval? Vaak is er meer dan een uitkomst mogelijk in juridische kwesties. Dan is de afweging van de belangen in de zaak ook een belangrijk onderdeel van rechtspreken. Dit kunnen persoonlijke belangen zijn, maar ook maatschappelijke belangen. Hoe dan ook, een juridische kwestie is geen kwestie van regels en dogma's, maar een kwestie van menselijke belangen en menselijk gevoel. Rechtspreken is niet nadenken over iets abstracts, er zijn daadwerkelijke personen bij betrokken. Daarom is het hebben van een menselijke maat een ontzettend belangrijke kwaliteit van een rechter.

Het recht is ook geen statisch systeem. Het verandert en evolueert met de tijd en maatschappij mee. Dit gebeurt doordat de wetgever nieuwe wetten maakt, maar ook wanneer de Hoge Raad een revolutionaire interpretatie geeft aan een wetsartikel, zoals bijvoorbeeld in de zaak HR Lindenbaum/Cohen in 1919. Een rechter moet dus de capaciteit hebben om een rechtszaak in het

huidige milieu te kunnen plaatsen en eventueel de vraag om rechtsvorming te kunnen beantwoorden. Zijn algoritmes daar wel slim genoeg voor?

Laten we eerst eens kijken hoe een algoritme nou precies werkt. Stel, je laat een algoritme een kat zien. Je vertelt dat algoritme: 'dit is een kat'. Vervolgens laat je het algoritme nog een kat zien, en nog een. En telkens vertel je het algoritme 'dit is een kat'. Als je het algoritme genoeg katten laat zien, gaat het na een tijdje herkennen dat het een kat is, zo vertelt de expert.

Zoiets zou je ook met rechtszaken kunnen doen. Je laat het algoritme een rechtszaak zien en vertelt het wat de uitkomst is van die rechtszaak. En dat doe je een heleboel keer. Na een tijdje kan je het algoritme een rechtszaak laten zien en dan herkent het algoritme zelf wat de uitkomst is. Het algoritme gaat na verloop van tijd patronen herken-

ALGORITMES ALS RECHTERS

nen. Het probleem hiermee is volgens de expert echter, dat het algoritme alleen maar het kunstje kan herhalen wat hij al gezien heeft, maar het weet niet waarom dat nou zo is. De uitkomst van een rechtszaak is dusdanig gecompliceerd, dat een algoritme de structuur die tot een uitspraak heeft geleid, niet kan begrijpen. Dat is een groot gebrek, want dan kun je niet meegaan met ontwikkelingen in de maatschappij. Een algoritme kan dus geen recht vormen. Wat misschien nog belangrijker is, is dat een algoritme ook geen belangenafweging kan maken. Een simpele rechtszaak die gaat over “Jantje vindt dit, Pietje vindt dat, wat zegt de wet erover en klaar is Kees”, zou een algoritme nog kunnen. Maar wanneer dat complexer wordt, gaat dat niet meer lukken. Met name als die complexiteit voortkomt uit een belangenafweging, waarbij het geval zich voordoet dat Jantje en Pietje allebei geldige juridische argumenten hebben. Het algoritme kan niet nadenken over wat de gevolgen zijn als Jantje wint of verliest. Een algoritme kan geen impactanalyse begrijpen, dus dat kan nooit meespelen in de afweging, zo stelt hij.

Al met al kunnen we het antwoord vrij simpel formuleren: algoritmes komen niet in de buurt van menselijke rechters. Het is dus onwaarschijnlijk dat rechters vervangen zullen worden door artificiële intelligentie. Belangrijker nog, het is ook hoogst onwenselijk.

MA

A close-up photograph of several hands reaching out towards the center. Some hands are coated in bright red paint, while others are plain. The background is dark and out of focus.

MENS EN AATSCHAPPIJ

DE BABYMAKER, MAAKBAAR LEVEN EN DE MAATSCHAPPIJ

DOOR: ANNE VAN BEUSEKOM

Wetenschap en techniek zijn non-stop in ontwikkeling. Hoe meer we te weten komen, hoe meer we erachter komen dat we eigenlijk nog heel veel dingen niet weten. Al die vraagtekens zorgen voor enorme technische en wetenschappelijke ontwikkelingen. Als je tegenwoordig een studie wil doen met een goede baanans, is het aan te bevelen om een technische studie te doen. Dan heb je garantie op een goede baan. Het afgelopen jaar hebben we maar al te goed gemerkt dat wetenschap en techniek onmisbaar zijn, het verbond ons en gaf ons perspectief. Waar ze jaren geleden verwachten in 2021 vliegende auto's te hebben, is nu het ontwikkelen van een coronavaccin binnen 1 jaar de prestatie van de 21e eeuw. Hoe je het ook wendt of keert, de mensheid wordt steeds kundiger. We kunnen embryo's invriezen, klonen, DNA genetisch manipuleren, de lijst is oneindig lang. Maar de vraag blijft: waar ligt de grens?

De Babymaker

Eind 2018 werd de wereld opgeschrikt door een Chinese arts die claimde 2 genetisch gemodificeerde baby's op de wereld te hebben gezet. De meisjes, genaamd Lulu en Nana, kwamen gezond en wel ter wereld en zouden resistent zijn tegen het Hiv-virus. In totaal werden er door Dokter He Jiankui 11 embryo's ingeplant, waarvan slechts één zwangerschap zou hebben geleid tot een gezonde tweeling. Daarvoor werd de CRISPR-cas9 techniek gebruikt, welke hele precieze veranderingen in het DNA teweeg kan brengen. Deze techniek bestaat in feite uit knippen en plakken: het knippen van ongewenst DNA en het plakken van gewenst DNA, zoals Hiv-resistentie. Het wordt dan ook wel

de moleculaire schaar genoemd. Tot 2018 werd deze techniek enkel gebruikt om genetische ziektes te bestrijden door defecte genen te verwijderen en te vervangen. Deze DNA-wijzigingen werden niet doorgegeven aan het nageslacht van

Bron: Aron Harding, Techbriefly.com

de patiënt. Door de techniek toe te passen op embryo's worden de eigenschappen wel erfelijk. Het doel van Dokter He Jiankui was niet om naar eigen zeggen 'designerbaby's' te creëren, maar om genetische afwijkingen tot de verleden tijd te laten behoren. Hij kreeg dan ook snel een bijnaam: de Babymaker.

Onethisch of fantastisch?

Het experiment veroorzaakte nogal wat controverses binnen China en daarbuiten. Naast de enorme vraagtekens bij het onderzoek, werd het in de academische wereld onethisch bevonden. De universiteit waarvoor He Jiankui werkte gaf aan niets te weten van het onderzoek en veel Chinese wetenschappers hebben protest aangetekend. Het is in China verboden om te klonen, maar op genetische manipulatie staan de straffen veel lager. Ook in Nederland is het knutselen met DNA van baby's verboden, zoals in veel landen. Volgens sommige wetenschappers zouden de maatschappelijke gevolgen enorm zijn: de deur naar het creëren van designerbaby's zou open zijn gezet. Het is goed voor te stellen dat mensen met een hoger inkomen straks een baby kunnen 'bestellen' met de gewenste eigenschappen. 'Doe mij maar een mooi gezichtje, een hoog IQ, blond haar, groene ogen en een atletisch figuur'. Hierdoor ontstaat een kloof tussen aangepaste en niet-aangepaste mensen en is het creëren van een superieure menssoort niet meer ver weg. Jiankui zelf beweerde dat hij de wereld

Bron: Lennart Nilsson

een dienst had bewezen. Wilde hij de wereld echt helpen of wilde hij voor God spelen en was hij uit op de wereldheerschappij?

Een rechtszaak

Het verbaast dan ook niet dat Jiankui uiteindelijk voor de rechtbank moest verschijnen. Hij zou een ethisch rapport hebben vervalst en medische, in ieder geval ethische, richtlijnen voor wetenschappelijk onderzoek fors hebben overtreden. Uiteindelijk werd hij door de rechtbank van Shenzhen veroordeeld tot 3 jaar gevangenisstraf, heeft de universiteit (Southern University of Science and Technology) hem ontslagen en heeft hij een boete van 3 miljoen yuan (ong. €400.000) moeten betalen. Uiteindelijk zijn met zijn illegale experiment 3 genetisch gemanipuleerde kinderen geboren. De grote vraag blijft wat de gevolgen zullen zijn voor het leven van deze kinderen.

DE BABYMAKER, MAAKBAAR LEVEN EN DE MAATSCHAPPIJ

Maakbaar leven

De bovenstaande zaak is onderdeel van een veel grotere discussie rondom biotechnologische verbeteringen en maakbaar leven. Hoe veranderen ze ons beeld van een goed en gezond leven en waar liggen de grenzen? Het aanbrengen van veranderingen in menselijk DNA kan namelijk grote maatschappelijke gevolgen hebben. Wanneer in het laboratorium wijzigingen worden aangebracht in het DNA in cellen van een menselijk embryo, in cellen die kunnen uitgroeien tot geslachtscellen, of in een net bevruchte eicel, spreken we van kiembaanmodificatie. Wanneer een aangepast embryo na plaatsing in de baarmoeder uitgroeit tot een kind, zal het DNA van eventuele nakomelingen dezelfde aanpassingen bevatten. Op deze manier is het mogelijk om erfelijke aandoeningen een halt toe te roepen. Maar wat is het perspectief voor de gezondheid van deze kinderen en de maatschappelijke kloof?

Nederlandse wetgeving

In Nederland is het op basis van de Embryowet (art. 24 sub g) verboden dit soort wijzigingen aan te brengen in menselijke kiembaancellen, waarmee een zwangerschap tot stand wordt gebracht. Ook is het tot stand brengen van embryo's speciaal voor onderzoek verboden (Embryowet art. 24 lid a). Dit verbod is gefundeerd op de onzekerheid

over de veiligheid, effectiviteit, het nut en de noodzaak van deze technologie. Maar ook zijn er grote maatschappelijke en ethische bedenkingen. Het huidige demissionaire kabinet heeft in zijn regeerakkoord aangegeven dat er een maatschappelijke dialoog nodig is met betrekking tot onderzoek aan embryo's, voordat er een besluit kan worden genomen over eventuele aanpassingen van de Embryowet. De maatschappij speelt dus een grote rol binnen dit thema. Voor de wetgever is en blijft het uitgangspunt respect voor menselijk leven. Zowel onderzoek aan restembryo's die overblijven na ivf-behandelingen, als kweekembryo's voor onderzoek, maken een inbreuk op dit principe, volgens de memorie van toelichting. Onderzoek aan restembryo's is echter, anders dan kweekembryo's, wel toegestaan. De rechtvaardiging ligt hierin dat bij veel

behandelingen van ivf wel leven ontstaat. Bij kweekembryo's is dit niet het geval, omdat deze niet tot stand worden gebracht met het doel op het verwekken van nieuw leven, maar met als doel de wetenschappelijke kennis te vermeerderen. Dit kan volgens de memorie van toelichting alleen worden gerechtvaardigd om zwaarwegende redenen. Het respect voor het leven speelt een belangrijke rol, maar ook wordt veel betekenis toegekend aan het medische nut en de internationale en maatschappelijke opvattingen. Vaak wordt het voorkomen van erfelijke aandoening breder geaccepteerd dan mensverbetering. De wetgever houdt er al rekening mee dat in de toekomst het verbod wordt opgeheven.

Internationale wetgeving

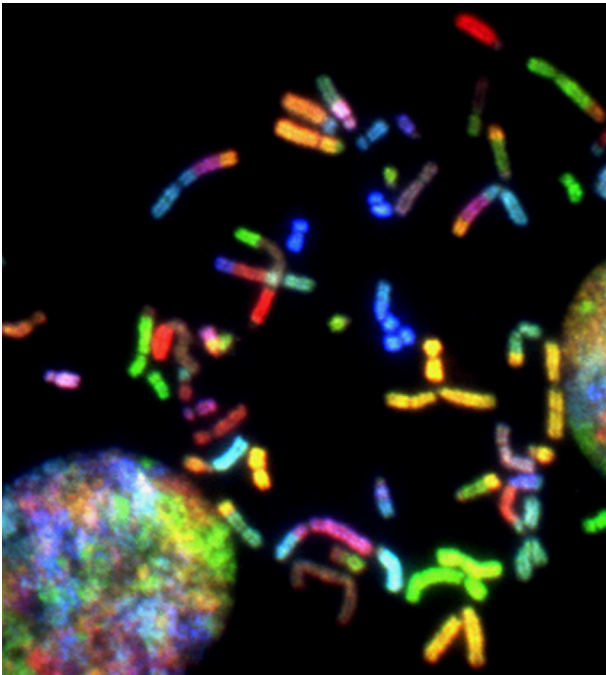
Naast nationale wetgeving bestaan er ook diverse mensenrechtenverdragen die bepalingen bevatten over genetische aanpassingen van de kiembaan. In internationale wetgeving geldt bijna overal een algeheel verbod op het speciaal tot stand brengen van embryo's voor onderzoek. Één daarvan is de verklaring van UNESCO over het genoom en de mensenrechten (1997). Volgens deze verklaring ligt het menselijke genoom ten grondslag aan 'de fundamentele eenheid van alle leden van de menselijke familie, en de erkenning van hun inherente waardigheid en diversiteit'. Het genoom moet symbolisch worden gezien als het erfgoed van de mensheid en er wordt gepleit voor een voorlopig

verbod op het ingrijpen in de menselijke kiembaan. Dit geeft aan dat bij de maatschappelijke dialoog ook aandacht moet worden besteedt aan vragen over rechten, vrijheid, waardigheid en identiteit. Niet alleen van het individu, maar van de samenleving en de gehele mensheid.

Toekomstperspectief

In (inter)nationale wetgeving gaat het steeds om een voorlopig of tijdelijk verbod. Door ontwikkelingen als CRISPR-cas9 wordt de maatschappelijke discussie rondom dit thema nog verder aangewakkerd. Het is niet onwaarschijnlijk dat er in de nabije toekomst technieken bestaan rondom het veilig en effectief aanpassen van DNA. Er zijn in Nederland verschillende partijen, zoals de Gezondheidsraad (2017), die pleiten voor een herziening van de wetgeving. Dit zou betekenen dat het verbod op kweekembryo's voor wetenschappelijk onderzoek zou worden opgeheven, wat het gebruiken van technieken van CRISPR-cas9 voor dit soort doeleinden mogelijk zou maken, maar wel onder strikte voorwaarden. Volgens deze partijen dient dit alleen te geschieden wanneer daar voldoende maatschappelijk draagvlak voor is. Zou dit dan zorgen voor de zogenaamde 'designerbaby's'? Betoogd kan worden van niet. Het enige doel blijft namelijk het voorkomen van bepaalde erfelijke aandoeningen. Maar moeten we dat willen, leven creëren puur voor wetenschappelijke doelein-

DE BABYMAKER, MAAKBAAR LEVEN EN DE MAATSCHAPPIJ

den?

Maatschappelijk perspectief

Sommige mensen zijn van mening dat door deze mogelijkheid het onderscheid tussen persoon en zaak vervaagt, omdat ouders in de toekomst wellicht verregaande beslissingen kunnen maken over de genen van hun kinderen en als het ware eigenschappen kunnen 'bestellen'. Dit onderscheid is er niet voor niets, het is namelijk gefundeerd op de waarde van het individu. Vanwege het prijskaartje dat hier hoogstwaarschijnlijk aan hangt, zou dat dan alleen weggelegd zijn voor de rijken, wat een klap zou zijn voor de maatschappelijke, sociaaleconomische verhoudingen binnen ons land. Ook maken mensen zich zorgen over de

relatie tussen ouder en kind en de stigmatisering van mensen met erfelijke aandoeningen. Dit alles is geheel onwenselijk. Het menselijk genoom is niet zomaar een samenraapsel van cellen en moleculen, het is je identiteit, je diepste wezen en heeft daarom ook een speciale waarde. Een menselijk leven is niet in geld te vangen. Anderen stellen echter dat je identiteit niet alleen wordt bepaald door je 'genetische identiteit', maar ook wordt geconstrueerd door je omgeving, door je zelfbeeld. Aanpassingen in iemands DNA hoeven, volgens deze visie, dus niet je identiteit aan te passen.

Mensenwereld

Vanuit de maatschappij klinken verschillende geluiden over dit onderwerp. Gezien de zware straf voor He Jiankui blijkt ook dat we als wereldwijde maatschappij nog niet op een punt van drastische omslag zijn beland. Echter blijkt uit de tijdelijke aard en de kleine draagkracht van de huidige embryowetgeving het tegenovergestelde. Er zijn voor beide kanten goede en zwaarwegende argumenten die de uitkomst van het maatschappelijk debat rechtvaardigen. Het voorkomen van ernstige erfelijke aandoeningen tegenover de onaantastbaarheid van het menselijk lichaam en de menselijke identiteit. Maar niet alleen ethische standpunten, ook maatschappelijke argumenten leg-

gen veel gewicht in de schaal. Wat doet het met onze maatschappij als wij leven verwekken voor onderzoek, als we erfelijke aandoeningen de wereld uit proberen te helpen. Het is en blijft een debat met veel ethische, maatschappelijke, medische en pragmatische belangen. De grootste vraag blijft echter nog steeds: waar ligt de grens als je steeds maar grenzen blijft verleggen?

Bronnenlijst:

Sophie van Baalen, Jeroen Gouman & Petra Verhoef, 'In gesprek over het aanpassen van erfelijk DNA van embryo's', Rathenau Instituut, 2019.

Annemieke van Dongen, 'Eerste genetische gemanipuleerde baby geboren in China: is het hek nu van de dam?', Algemeen Dagblad, 27 november 2018.

Jennifer Doudna, 'CRISPR-Cas: knippen en

plakken', biotechnologie.nl.

Eline van Hoek, 'Embryo-DNA aanpassen', npvzorg.nl.

Peter Joosten, 'Genetische manipulatie: CRISPR/cas9, kansen & impact', peterjoosten.net.

Anne Martens, 'Het DNA van embryo's aanpassen, willen we dat eigenlijk wel?', NEMO kennislink, 6 september. 2019.

Gijs Moes, '3 jaar cel voor arts die baby's genetisch aanpaste', Trouw, 30 december 2019.

John van der Oost, 'CRISPR-Cas, nauwkeurige aanpassingen van DNA', Wageningen University & Research.

'Alleen de computer zal straks nog het genoom doorgronden', biomaatschappij.nl, 4 december 2019.

'Knutselen aan het DNA: wat vindt Nederland?', nos.nl, 7 maart 2019.

'Chinese wetenschappers hebben de eerste genetische gemanipuleerde baby's gemaakt die HIV-resistent zijn', nieuwsblad.be, 26 november 2018.

'Chinese arts die knoeide met embryo's met de gevangenis in', nos.nl, 30 december 2019.

'Chinese arts die baby-DNA manipuleerde hangt straf boven het hoofd', nos.nl, 21 januari 2019.

MOET ‘KINDERKOOPT’ STRAFBAAR WORDEN GESTELD?

DOOR: BENTE DE LEEUW

De huidige ontwikkelingen rond commercieel hoogtechnologisch draagmoederschap stellen ons voor een ethisch dilemma. IVF heeft naast laagtechnologisch draagmoederschap ook hoogtechnologisch draagmoederschap mogelijk gemaakt. Hierbij wordt de eicel van de wensmoeder of een donor gebruikt om een embryo in vitro te creëren die vervolgens bij de draagmoeder wordt geplaatst. Nu het mogelijk is een eicel te gebruiken van een andere vrouw dan de draagmoeder, is er geen genetische band tussen de draagmoeder en het wenskind. Door deze biomedische ontwikkelingen is het gebruik maken van een draagmoeder voor ‘wensouders’ aantrekkelijker geworden en zijn zij bereid hier veel geld voor te betalen. In een globaliserende wereld is het ook mogelijk op zoek te gaan naar een draagmoeder onder betere voorwaarden of een goedkoper tarief. Commercieel draagmoederschap is in veel landen ter wereld verboden, zo ook in Nederland. Iemand mag zich alleen vanuit altruïstische overtuigingen aanbieden als draagmoeder. In een aantal landen is commercieel draagmoederschap echter wel toegestaan, waardoor Nederlandse ‘wensouders’ de grens overgaan om hier gebruik van te maken. In juli 2020 heeft minister Dekker voor

Rechtsbescherming een wetsvoorstel ingediend om ‘kinderkoop’ strafbaar te stellen. Er is sprake van kinderkoop als er ‘een betekenisvol voordeel is geboden dat geen vergoeding van redelijke kosten betreft, en degene die dit heeft geboden heeft daarbij het oogmerk een vrouw te bewegen om draagmoeder te zijn of het oogmerk een ouder van of de verantwoordelijke voor een kind te bewegen het kind af te staan.’ Wanneer kinderkoop in het buitenland heeft plaatsgevonden, kan men daarvoor straks in Nederland worden vervolgd, ook als het feit in het land waar het is begaan niet strafbaar is. In deze opinie zal worden ingegaan op de ethische bezwaren vanuit verschillende stromingen tegen commercieel draagmoederschap en waarom kinderkoop strafbaar gesteld moet worden.

Opinie

In de opiniestukken schrijven Sirii een column over hun standpunt met betrekking tot een bepaald maatschappelijk vraagstuk. De door deze auteurs verwoordde meningen zijn op persoonlijke titel.

Bron: © Vijselaar&Sixma

Draagmoederschap kan erg mooi zijn: een vrouw kan een ander stel helpen om een kindje te krijgen. Waarom zou een draagmoeder geen financiële compensatie mogen krijgen? Dit lijkt op het eerste gezicht geen probleem, zolang alle partijen tevreden zijn. Voor sommige ‘wensouders’ is draagmoederschap de enige manier om hun kindwens in vervulling te laten gaan. Het ontmoedigen of zelfs verbieden van deze praktijk lijkt volgens sommigen te leiden tot discriminatie van de wensouders. We moeten echter niet alleen kijken naar de belangen van de wensouders, maar ook de belangen van de draagmoeders en de kinderen. Ook moet men zich afvragen of er een recht op reproductieve autonomie bestaat. Volgens Robertson is het algemeen aanvaard dat men dit recht heeft, echter betekent dit niet dat de overheid actief toegang moet verlenen

tot reproductieve diensten voor onvruchtbaren. Ten tweede moet men zich afvragen of dit recht wordt geschonden indien de overheid commercieel draagmoederschap en kinderkoop verbiedt. Reproductieve rechten zijn niet absoluut en kunnen daarom om goede redenen worden beperkt. Er moet een substantiële beperkingsgrond worden aangetoond.

Vanuit het liberalisme wordt beargumenteerd dat het ieders vrije keuze is om wel of niet gebruik te maken van een dergelijke dienst, of om deze aan te bieden. In de documentaireserie ‘De baby-industrie’ wordt echter de schaduwzijde getoond van het vruchtbaarheidstoerisme in het buitenland. Jonge vrouwen bieden zich aan als draagmoeder om hun studie te kunnen betalen of voor hun kinderen te kunnen zorgen.

MOET ‘KINDERKOOPE’ STRAFBAAR WORDEN GESTELD?

Er wordt een beeld geschetst dat de vrouwen jong, kwetsbaar en arm zijn en niet worden beschermd. Men moet zich afvragen of draagmoeders wel een vrije keuze kunnen maken of dat er sprake is van uitbuiting en misbruik. Vlaarding-erbroek is van mening dat ‘moet worden voorkomen dat er kinderhandel ontstaat over de rug van arme draagmoeders, die hun buik lenen aan rijke wensouders ook al gebeurt dit op basis van vrijwilligheid’. De draagmoeder heeft recht op bescherming van haar zelfbeschikkingsrecht. Het is dan ook belangrijk dat de vrouw de keuze vrijwillig en weloverwogen neemt. Volgens de MvT van het wetsvoorstel wordt de draagmoeder door de financiële prikkel oneigenlijk beïnvloed bij haar beslissing om draagmoeder te worden.

Ook de fundamentele mensenrechten van het kind kunnen in het geding komen, namelijk het recht van het kind om zijn ouders te kennen en door hen te worden verzorgd op grond van artikel 7 IVRK en het recht op family life in artikel 8 EVRM. Echter, kinderen die nog niet geboren zijn hebben officieel nog geen rechten en kunnen hier dus ook geen beroep op doen. Volgens Laura Bosch moeten we, om de waardigheid van de toekomstige kinderen te beschermen, ook hun belangen meewegen. Alleen zo kunnen de rechten van kinderen uit het IVRK effectief door de overheid

worden beschermd bij deze nieuwe medische voortplantingstechniek.

Het belangrijkste ethische bezwaar tegen de baby-industrie is dat de mens als een middel wordt gezien. Volgens Kant zou een mens nooit louter als middel gebruikt mogen worden, de mens is immers altijd een doel op zich. Dit verbod van instrumentalisering is een belangrijk aspect van onze menselijke waardigheid. De mens mag niet ondergeschikt worden gemaakt aan menselijke doeleinden of behoeftebevrediging. Vanuit het perspectief van onze menselijke waardigheid is het bezwaarlijk dat zowel de draagmoeders als de baby’s worden geïnstrumentaliseerd. Niet alleen de draagmoeders maar ook baby’s worden geobjectiveerd omdat er een markt ontstaat waarin men baby’s kan aanschaffen alsof het koopwaar is. Uit de documentaire blijkt dat pasgeboren baby’s in een Oekraïens ziekenhuis soms 10 dagen moeten wachten tot hun nieuwe ‘eigenaar’ ze komt ophalen. De ouderlijke rechten worden eigendomsrechten waarbij kinderen de eigendom vormen en daarmee ook handelswaar worden. Hierdoor wordt de menselijke waardigheid aangetast. Dit instrumentaliseringverbod is ook juridisch vastgelegd in het IVRK. Art. 35 verbiedt verkoop van kinderen, voor welk doel ook of in welke vorm ook omdat ze niet gereduceerd mogen worden tot een object.

Draagmoederschap hoeft niet per definitie in te gaan tegen de menselijke waardigheid, maar door het ontstaan van een commerciële baby-industrie wordt deze grens naar mijn mening sneller overschreden. Het is daarom van belang om commercieel draagmoederschap internationaal te reguleren. Op dit moment is het gemakkelijk voor wensouders om de grens over te gaan om gebruik te maken van een commerciële draagmoeder en Nederlandse wetgeving te omzeilen. Daarom ben ik voor het strafbaar stellen van kinderkoop. Een pragmatisch bezwaar tegen strafbaarstelling is dat de handhaving moeilijk is waardoor de wet wellicht niet effectief zal blijken. In de MvT wordt gesteld dat het lastig kan zijn om te bepalen wat een redelijke vergoeding van kosten betreft, en dus niet onder kinderkoop valt. Deze pragmatische beredenering gaat echter voorbij aan de symbolische waarde van een wet. Het strafbaar stellen van kinderkoop kan een bijdrage leveren aan het bewustwordingsproces bij betrokkenen van de gevolgen van commercieel draagmoederschap.

Deze opinie is geschreven voor het vak 'Recht en medische biotechnologie' van de minor 'Recht, Innovatie & Technologie'.

Bronnenlijst:

'Draagmoederschap: wat mag en wat mag niet?', rijksoverheid.nl

'Draagmoederschap: buitenland', rijksoverheid.nl

Concept Wetsvoorstel kind, draagmoederschap en afstamming - kinderkoop en wensouderverlof, juni 2020, via: internetconsultatie.nl/strafbaarstellingkinderkoop

Memorie van Toelichting bij concept

Wetsvoorstel kind, draagmoederschap en afstamming - kinderkoop en wensouderverlof M. Braam, 'Britta van Beers: 'Het recht op een kind bestaat niet'', 2doc.nl 20 maart 2018

'De baby-industrie', KRO-NCRV, NPO, npstart.nl 29 maart 2018

112 Rb. Haarlem 10 januari 2011, LJN BP0426, m.nt Vlaardingerbroek

L.C. Bosch, 'Kinderrechten in een Petrischaaltje', FJR 2012/55

Rapport Staatscommissie Herijking ouderschap: Kind en ouders in de 21ste eeuw, 2016, pp. 258-264

I. Kant, *Fundering voor de metafysica van de zeden*, Amsterdam: Boom uitgevers 1785, pp. 104-108

J.K.M. Hanna, 'Revisiting child-based objections to commercial surrogacy', *Bioethics* Vol. 24, nr. 7 2010 pp. 341-347.

Verdrag inzake de rechten van het kind, New York, 20-11-1989

DE TOEKOMST VAN HET CORONAPASPOORT

ARTIKEL DOOR: MADELIEF LASSCHE

Het zou de oplossing kunnen zijn voor veel problemen waar de samenleving op dit moment mee te kampen heeft: het coronapaspoort. Dit “paspoort”, weergegeven in een nationale corona-app zou namelijk de uitkomst zijn voor de ondernemers en daarom ook een manier zijn om een weer terug te keren naar het oude normaal. Het paspoort omvat namelijk een bewijs van gezondheid. In het paspoort zit dan ook een recente negatieve uitslag, een bewijs van immuniteit als je net genezen bent van covid-19 en een vaccinatiebewijs dat aantoont dat je in ieder geval een keer ingeënt bent tegen corona. Dit hele verhaal klinkt natuurlijk als muziek in ieders oren maar helaas zijn er ook nog enkele keerzijden die de realisatie van het coronapaspoort bemoeilijken. Dit brengt de vraag met zich mee wat deze complicaties zijn en of die wel opwegen tegen de voordelen.

Het eerste probleem dat wellicht roet in het eten kan gooien is het feit dat dit paspoort alleen mogelijkheden biedt voor mensen die al gevaccineerd zijn. Tegenstanders van de coronavaccinatie zoals de SGP, ChristenUnie en PVV zien het coronapaspoort daarom als een manier van de overheid om vaccinaties te forceren en dus ook als een indirecte vaccinatiedwang. Hier valt echter wel makkelijk tegenin te brengen dat die plicht er tot op heden nog niet is en dat het coronapaspoort slechts een uitweg biedt voor ondernemers én voor de gehele maatschappij om weer een deel van zijn bewegingsvrijheid terug te krijgen.

Ook is er veel onduidelijkheid over de manier waarop het coronapaspoort de privacy van de burger kan waarborgen, aangezien de medische gegevens via

dit coronapaspoort veel toegankelijker worden en wellicht zelfs in de medische databank terecht komen.

Privacy is een belang dat altijd wordt afgewogen tegen een ander belang. In dit geval wordt privacy dus afgewogen tegen het belang van een gezonde economie en de mentale en fysieke gezondheid van

Opinie

In de opiniestukken schrijven Sirii een column over hun standpunt met betrekking tot een bepaald maatschappelijk vraagstuk. De door deze auteurs verwoordde meningen zijn op persoonlijke titel.

DE TOEKOMST VAN HET CORONAPASPOORT

verificatieapp nodig. In het ergste geval heeft de marechaussee op den duur dertig apps, afhankelijk van wie uit welk land voor hem staat. Bovendien heeft de EU sinds de jaren 30 van de vorige eeuw geen goede reputatie als het gaat om het uitwisselen van gegevens. Ook dit probleem is echter al voorzien door de Europese Commissie die opdracht geeft tot een streepjescode op die nationale apps die in alle EU-landen te lezen moet zijn. Verder wordt er door de Commissie ook benadrukt dat er geen Europese database zal worden aangelegd met gezondheidsgegevens van iedere burger.

Al met al kan er dus worden geconcludeerd dat een coronapaspoort, hoewel niet verplicht, veel versoepelingen zou kunnen realiseren zonder een onevenredig risico te lopen op een stijging in de

besmettingscijfers. Ook is er meermaals door de EU verklaard dat er geen database zal komen met gegevens, dus zal de schending van privacy daarom ook voldoen aan de proportionaliteitseis.

Bronnenlijst:

R. den.Os, "Alles wat je moet weten over het coronapaspoort", kvk.nl, 9 april 2021.

"EU wil deze zomer burgers met coronapaspoort vrij laten reizen", parool.nl, 16 maart 2021.

N. Waarlo, "Een coronapaspoort? RIVM en GGD's zien daar veel steun voor in Nederland", volkskrant.nl, 9 april 2021.

E. Hulscher, Groningse deskundigen laten hun licht schijnen over het coronapaspoort, rtv-noord.nl, 18 maart 2021.

IN DE GLAZEN BOL VAN ONZE SIRII

ARTIKEL DOOR: ANNE VAN BEUSEKOM EN ANNA SCHOTANUS

De toekomst: het is iets waar we allemaal dagelijks mee bezig zijn. Wat ga ik eten vanavond? Kan het Lustrum volgend jaar wel doorgaan? Wanneer kunnen we het normale leven weer oppakken? Maar met name ook: wat ga ik doen na mijn studie? Wij, de Oprechtcommissie, zijn heel benieuwd hoe Sirii tegen hun toekomst aankijken en hoe dit in de loop van de tijd misschien ook wel is veranderd. Dus bij deze: Sirii aan het woord over hun toekomst en de toekomst van onze prachtige vereniging.

Alexandra Scoop

Mijn naam is Alexandra Scoop, ik ben 18 jaar oud en ik ben eerstejaars Siri. In augustus ben ik vanuit Curaçao verhuisd om hier mijn studie voort te zetten. Toen mij gevraagd werd om iets over mijn toekomst te schrijven was ik behoorlijk enthousiast. Ik vind het namelijk erg leuk om over mijn toekomst na te denken. Dit heb ik eigenlijk altijd gehad. Vroeger wilde ik namelijk stewardess worden. Dit, omdat ik zoveel mogelijk landen wilde zien en ik zag het beroep Stewardess als DE manier om dit te bereiken. Ik zag het al helemaal voor me, Alexandra die elke week naar een ander land vliegt, die tien verschillende talen spreekt en die over de hele wereld vrienden heeft gemaakt.

Maar goed, dat is het verleden. Terug naar het heden. De afgelopen jaren heb ik besloten dat rechten beter bij mij past. Het laatste blok van mijn eerste jaar is om de hoek en vorige week werd ik ge-

confronteerd met het feit dat mijn eerste jaar er dus bijna op zit. #realitycheck. Wat betreft mijn toekomst is er één vraag waar ik stil bij wil staan. De vraag die mij het meest wordt gesteld over mijn toekomst: “ben je van plan om na je studie terug te gaan naar Curaçao?” Mijn antwoord hierop is “geen idee!”

wat ik wel weet is dat ik na mijn studie een aantal jaar in Nederland wil blijven. In Nederland heb ik namelijk een grotere kans op een 'goed' begin van mijn carrière. Of en wanneer ik terugga naar Curaçao is onzeker. Dit kan misschien over tien jaar zijn, maar kan ook pas wanneer ik met pensioen ga.

Wanneer ik denk aan mijn toekomst heb ik al snel een idee van een einddoel in gedachten. Zoals het hebben van een eigen advocatenpraktijk, werken bij een welbekend advocatenkantoor of toch een rechter of officier van justitie. Hierbij een pand aan het Wilhelminapark als thuisbasis. Hoe ik dit precies wil bereiken is nog een vraagteken.

Wat ik wel weet is dat ik de volgende 3 á 4 jaar toegewijd zal zijn aan mijn studie. Volgend jaar moet ik een richting kiezen en op dit moment heb ik nog geen duidelijke voorkeur. Een van de redenen voor mijn studiekeuze was dat ik vanaf een jonge leeftijd enorm geïnteresseerd was in strafzaken. Toen ik in augustus begon met Rechtsgeleerdheid had strafrecht daarom mijn voorkeur. Echter, nu heb ik al een aantal vakken afgerond en ik merk dat mijn interesse richting privaatrecht steeds meer wordt vergroot. Tot nu toe heb ik twee inleidende vakken gehad in dit rechtsgebied, maar naar mijn idee heeft dit gebied een gestructureerd kader wat mij erg interesseert.

Daarnaast denk ik af en toe na over de invulling van de vrije keuzeruimte in mijn derde jaar. De keuze tussen een minor, (buitenlandse) stage of een buitenlandse uitwisseling vind ik erg lastig. Deze drie opties hebben namelijk allemaal hun voordelen. Met een minor heb je de mogelijkheid om je te specialiseren in een vakgebied buiten Rechtsgeleerdheid om. Met een stage krijg je een kijkje hoe het eraan toe gaat in de praktijk. En met een buitenlandse uitwisseling krijg je naast het academische aanbod de kans om de cultuur van een ander land te snuiven. Dit laatst spreekt mij het meest aan, omdat het toch een beetje terug slaat op mijn initiële droombaan (het beroep van stewardess). Tot nu toe staat Spanje op nummer één van mijn lijst van landen waar ik op uitwisseling zou willen gaan. Het feit dat ik Spaans kan spreken zou qua taalbarrière een zorg minder zijn.

Ik kan concluderen dat mijn toekomst nog niet helemaal is uitgestippeld en dat ik zeker geen 10 jaren plan heb. Maar ik ben ervan overtuigd dat de aankomende jaren zeer leerzaam, gezellig en variërend zullen zijn. Hier zal Sirius zeker een grote rol in spelen.

IN DE GLAZEN BOL VAN ONZE SIRII

Maud de Ruiter

Mijn naam is Maud de Ruiter, ik ben 19 jaar oud en tweedejaars bij Sirius. Op dit moment vervul ik tevens de rol van fiscus binnen het studentenbestuur van Sirius. Zo houd ik de begroting bij, doe ik de belastingaangiftes en de boekhouding en ben ik bestuurscoördinator van een aantal commissies. Zelf ben ik in Utrecht opgegroeid, maar heb ik de afgelopen jaren een andere kant van de stad mogen verkennen.

Toen ik aan mijn studie begon, had ik een tot op zekere hoogte een beeld van de studie Rechtsgeleerdheid. Ik wist dat het over onderwerpen als rechtvaardigheid, strafbaarheid of onrechtmatigheid ging. Als ik nu echter terugkijk op toen wist ik eigenlijk nog heel weinig. Ik wist bijvoorbeeld niet wat er allemaal mogelijk is na je studie. De standaard banen van advocaat of rechter of bedrijfsjurist waren bekend, maar er is zo veel meer. Door het ULC heb ik echter ook veel andere mogelijkheden mogen ontdekken. Zo heb ik met veel verschillende bedrijven kennis mogen maken die een juridische afdeling hebben. Door het ULC is mijn toekomstbeeld ontzettend verbreed.

Na de zomer ga ik vakken Nederlands volgen. Na het afronden van mijn bachelor wil ik een juridische master gaan volgen, maar het is voor mij nog niet duidelijk welke master dit zal worden.

Tot nu toe spreekt privaatrecht mij erg aan, met name het goederenrecht en ondernemingsrecht. Gelukkig heb ik nog veel tijd om te ontdekken wat ik precies leuk vind!

Als ik denk aan de toekomst denk ik vooral na over 'na corona'. Ik denk aan de leuke dingen die we kunnen organiseren en de mooie evenementen die neergezet zullen worden. De afgelopen jaren is Sirius als vereniging immers ontzettend gegroeid. We zijn begonnen als een kleine vereniging, maar inmiddels uitgegroeid tot een volwaardige en levendige community. Ik denk dat Sirius de komende jaren blijft groeien en professionaliseren. Ik hoop dat de verdeling tussen de verschillende pijlers (sociaal, inhoudelijk en arbeidsmarktgericht)

behouden kan worden, maar dat er wel ruimte blijft voor genoeg nieuwe ideeën. Op dit moment kunnen leden en de besturen hun eigen prioriteiten stellen en dat is mooi om te zien.

Dit jaar heeft Bestuur XVI vooral gekeken naar de zaken die wij als bestuur belangrijk vinden. Hierbij stonden een aantal maatschappelijke belangen hoog op de agenda. Vervolgens hebben we gekeken hoe we deze doelen konden realiseren door middel van verschillende evenementen en projecten. Denk bijvoorbeeld aan de Impact Day. We hopen dat komende besturen deze ontwikkelingen mee kunnen nemen.

Aan Bestuur XVII zou ik mee willen geven dat ook zij hun eigen doelen mogen stellen: kijk naar wat jullie én de leden belangrijk vinden. En bovenal, als je een goed idee hebt: zet alles op alles om dat te realiseren.

Van mijn bestuursjaar heb ik nu al ontzettend veel geleerd. Je werkt intensief samen met het bestuur en doet zodoende veel vaardigheden op die je later goed kan gebruiken. Denk bijvoorbeeld aan samenwerken, communiceren, organiseren en leiden. Verder vind ik het bijzonder dat ik als fiscus al veel ervaring kan opdoen met de financiën, boekhouding en belasting. Daarnaast vind ik het erg mooi dat ik een erg goede vriendschap heb weten op te bouwen met mijn bestuursgenoten. Je staat im-

mers een jaar lang midden in de vereniging en daarvoor krijg je ontzettend veel herinneringen en mooie ervaringen terug.

Over 10 jaar zal er, denk ik, nog steeds ieder jaar een ontzettend leuke en gemotiveerde lichter eerstejaars zich aansluiten bij Sirius. Wellicht zullen de commissies er anders uitzien, maar ik twijfel er niet aan dat er leuke inhoudelijke, sociale en arbeidsmarkterichte evenementen georganiseerd zullen worden. Sirius over 10 jaar zal dus Sirius van nu zijn, maar dan verder gegroeid en ontwikkeld.

DE VOORSPELLENDEN FUNCTIE VAN SCI-FI

DOOR: MADELIEF LASSCHE

Sinds Star Trek en Star Wars is het een thema dat al jaren niet meer uit de filmwereld is weg te denken; science fiction (hierna sci-fi) ofwel literatuur en boeken die grotendeels plaatsvinden in een verzonden toekomstige wereld gecreëerd door de wetenschap. Over het eerste echte verhaal dat als science fiction avant la lettre gekwalificeerd kan worden is onder de sci-fi fans veel onenigheid. Voor sommigen wordt het begin van het sci-fi tijdperk ingeluid met het Gilgamesj-epos dat 2100 voor Christus verscheen, voor anderen begint het tijdperk pas in 1818 met Frankenstein van Mary Shelley. Waar de meeste fans het wel over eens zijn, is dat de populariteit van sci-fi immens is gestegen tijdens de Koude Oorlog, als gevolg van de nabijheid van de mogelijke gevolgen van een verwoeste aarde door een nucleaire oorlog. Hierdoor spendeerde men dus veel meer tijd aan het fantaseren over leven op andere planeten. Al met al kan dus geconcludeerd worden dat de Koude Oorlog behalve narigheid ook wat meesterwerken met zich heeft meegebracht.

Back to the Future (reeks)

De eerste klassieker die zeker niet op deze lijst mocht ontbreken, is Back to the Future. Dit is een filmtrilogie uit de jaren '80 die, zoals de naam al suggereert, gaat over tijdreiziger Marty McFly die met de hulp van wetenschapper Emmet Brown door de tijd reist om oude en toekomstige fouten te herstellen en voorkomen. Zo reist Marty ook eens naar het jaar 2015 om daar zijn toekomstige zoon te helpen. Aangezien het jaar 2015 voor ons al ver in het verleden ligt is het wel grappig om te zien hoeveel er waar is geworden van deze voorspellingen. Als eerste werd er een toespeling gedaan op de huidige 3D films wanneer Marty in het jaar 2015 in de bioscoop zit. Daar maakt hij voor het eerst kennis met 3D films middels een scène met een holografische haai. Zoals je je kan

voorstellen, schrikt Marty zich daar een hoedje van en raakt hij ook wel lichtelijk in paniek. De volgende belangrijke technologische ontwikkeling die al door Back to the Future was voorzien, is stemactivatie zoals bijvoorbeeld Siri op iPhones. De stemactivator is sowieso een veel voorkomend thema in oude sci-fi films. Het ontstaan van de huidige vingerscan hadden we op basis van Back to the Future ook al lang moeten zien aankomen. Helaas zijn er bepaalde uitvindingen die er tot mijn spijt anno 2021 nog niet zijn gekomen, zoals de vliegende auto. En ook de vliegende hoverboards laten nog even op zich wachten. Wel is er een project gestart op een grote Amerikaanse crowdfunding website om de vliegende hoverboard te realiseren, dus misschien hoeven we hier niet zo heel lang meer op te wachten.

The Net

The Net is een film uit 1995 die een soort mix is van een cyber-thriller met elementen van sciencefiction erin. De film gaat namelijk over Angela Bennett, gespeeld door Sandra Bullock, die als computeranaliste werkt. Angela Bennett spendeert haar dag met het online bestellen van pizza en het online chatten met avatars, beide dingen die in de jaren '90 nog onbekend waren. Maar waar de film echt de spijker op zijn kop slaat, is met de juiste voorspelling van de gevaren van het internet. Zo is The Net een van de eerste films die online identiteitsdiefstal echt op de kaart zette. Online identiteitsdiefstal was in de jaren '90 misschien slechts een goed plot voor een thriller, tegenwoordig is helaas gebleken dat het ook reële gevaren met zich meebrengt. Daarnaast laat de film zien hoe computervirussen werken en dit in een tijd waar slechts 54 van de 250 miljoen Amerikanen een computer hadden.

A Space Odyssey

Een van de eerste echte sci-fi films is A Space Odyssey uit 1968. Hoewel deze film een absolute klassieker is, betekent dit niet dat de film bij iedereen even geliefd is. Zo is de eerste vraag die opduikt wanneer je A Space Odyssey intypt op Google de vraag: "why is A Space Odyssey so boring". De reden dat de film voor de ongeduldige kijker als saai kan worden ervaren, is omdat er pas gepraat wordt na 30 minuten van stil beeld en het gehele tempo van de film op 0,5 snelheid lijkt te zijn afgespeeld. Dit doet echter niet af aan het feit dat deze film zeker gezien de wetenschappelijke kennis van toen, bijzonder goede voorspellingen heeft gedaan over de huidige wereld en technologische ontwikkelingen. Zo liepen de astronauten in de film al met speciale schoenen in het ruimteschip om het gebrek aan zwaartekracht te evenaren en aten ze vooral vloeibaar voedsel. Het meest geprezen en accuraat

weergegeven feit is echter het feit dat de ruimte een grotendeels stille plaats is door het gebrek aan lucht die geluidsgolven weergeeft. Deze inschattingen zijn vooral bijzonder knap gezien het feit dat toen de film geschreven werd er nog geen enkele raket de maan had bereikt. Dat zou pas een jaar later gebeuren in 1969 met de Apollo 11. Volgens NASA wordt deze film daarom ook terecht

DE VOORSPELLENDE FUNCTIE VAN SCI-FI

neergezet als een van de best kloppende scifi's. Deze lofzang van NASA betekent echter niet dat er geen enkele fout te bekennen is in de film en *A Space Odyssey* ongeschonden door de controle heen komt. De film maakt dezelfde fout waar vele sciencefictionfilms berucht om zijn: een astronaut haalt diep adem voordat hij onbeschermd het vacuüm van de ruimte ingaat. Dit zou in werkelijkheid zijn longen verbrijzelen wanneer de lucht door de extreem lage druk zou uitzetten, met fatale luchtbellen in de bloedbaan als gevolg. Last but not least zijn we ook nog ver verwijderd van het koloniseren van Mars en staan er tot mijn grote spijt geen telefooncellen op de maan.

Bronnenlijst:

- S. Soltan, "How many predictions did *Get back to the future* get right?", computermuseumofamerica.org, 3 juli 2020.
- K. Wagner, "The History of Sci-Fi Films", raindance.org, 10 juli 2019.
- M. Marshall, "Five science fiction movies that get the science right", newscientist.com, 9 mei 2008.
- J. Rossen, "11 Pivotal Technology Plot Points in *The Net*—25 Years Later", mentalfloss.com, 28 juli 2020.
- S. Wolfram, "2001: A Space Odyssey Predicted the Future—50 Years Ago", wired.com, 3 april 2018.
- C.I. May, "Fast forward! 2001: A Space Odyssey predicted the future 50 years ago", in pcmag.com, 2 mei 2018.

福華傢俬

福信報稅保險

WELLS FARGO BANK

60號怡豐商場

怡和商場

廣州駕執學

紐約州政府註冊

紐約第一駕執

國惠海鮮

老匯
301
2803

紐約第一專業維修

OPRECHTTIPS VAN DE REDACTIE

De zon begint te schijnen, de parken lopen vol en de temperaturen stijgen. Langzaam maar zeker komen we aan het eind van het collegejaar. Om deze laatste periode nog even vol te houden, presenteert de OpRechtcommissie haar gouden tips! Mocht je op zoek zijn naar een goed boek, een spannende podcast of een interessante film: lees dan snel verder!

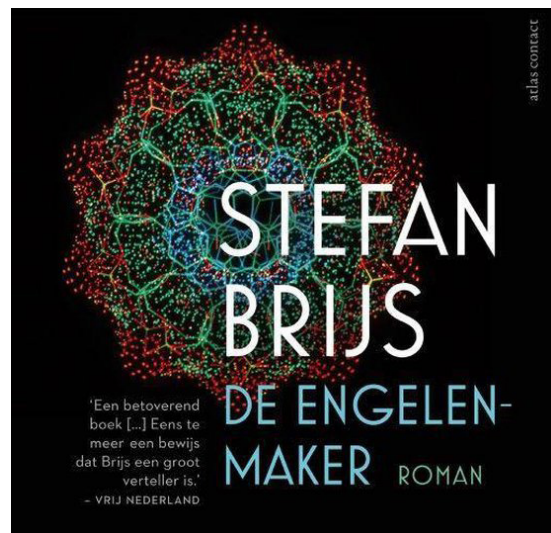
In deze rubriek geeft onze commissie de beste tips om de pauzes (of studieontwikkend gedrag-momentjes) dit laatste blok van het jaar mee door te komen, met voor ieder wat wils. Alle aanraders hebben we natuurlijk zelf moeten testen (wát een straf).

De Deventer Mediazaak - Podcast

Op zoek naar spanning en sensatie? Deze podcast neemt je mee naar de Deventer moordzaak. In zes delen kom je als luisteraar steeds meer te weten over de feiten en ontdek je meer over de rol van de media binnen deze rechtszaak. Zowel journalisten en redacteuren als opiniemakers en BN'ers passeren de revue. Zij vertellen hoe zij onderdeel zijn geworden van deze mediadynamiek en hoe dit heeft kunnen leiden tot een jungle aan fictie en feiten.

De Engelenmaker - Boek

De Engelenmaker is een spannende roman geschreven door Stefan Brijs, die op menig middelbare school waarschijnlijk op de literatuurlijst staat. Dit boek wordt gezien als een psychologische roman met als onderwerp: het scheppen van leven. De Bijbel is hierbij een terugkerend motief. De hoofdpersoon van het boek, Doktor Victor Hoppe, keert op een gegeven moment terug naar zijn geboortedorp met 3 identieke kinderen. De kinderen lijken sprekend op hun vader, zijn erg ziekelijk, vertonen weinig emotie, net als Victor, en ze worden bizar snel oud. Dat is allemaal niet erg verwonderlijk, gezien het feit dat de kinderen gekloond zijn. Al deze gebeurtenissen zijn terug te leiden op de jeugd van Victor, welke hij grotendeels heeft doorgebracht als 'debiel' in een gesticht. Door zijn jeugd zag hij God als het Kwaad en wilde zelf voor God gaan spelen. De kinderen, genaamd Michaël, Rafaël en Gabriël (net als de aartsengelen), overlijden uiteindelijk alle drie en Victor kruisigt zichzelf, net als Jezus. Doktor Victor Hoppe, ook wel de Engelenmaker, was niet meer.

Bron: De Engelenmaker, Stefan Brijs

Tenet - Film

Tenet is de nieuwste Christopher Nolan film met een zeer complexe verhaallijn en superspannende actiescènes. In Tenet moet een geheim agent genaamd 'the Protagonist' gespeeld door John David Washington een Derde Wereldoorlog zien te voorkomen. Samen met zijn team reist hij door een schemerwereld van internationale spionage op een missie die zich afspeelt buiten de tijd zoals wij die kennen. Een belangrijk onderdeel van de operatie is het mysterieuze sleutelwoord Tenet. Ergens in de toekomst wordt een soort technologie uitgevonden die de entropie van mensen en objecten kan omkeren. Wanneer de entropie wordt omgedraaid, draait ook de tijdstroom om en daardoor kan men terug in de tijd gaan en mensen in de toekomst invloed kunnen uitoefenen op het verleden. Tenet heeft een redelijk ingewikkeld plot dus wellicht snap je de film beter als je hem twee (of drie) keer gezien hebt, maar het is een geweldige actiefilm die geen seconde verveelt.

Bron: Filmposter Tenet

Bron: de Brand in het Landhuis, ntr

De Brand in het Landhuis – Podcast

In deze podcast gaat acteur en podcastmaker Simon Heijmans op zoek naar het verhaal van Ewald Marggraff. Deze grootgrondbezitter komt in december 2003 om het leven bij een brand in zijn landhuis. De man had een vermogen van maar liefst 160 miljoen en bezat een kunstcollectie van ruim 500 schilderijen. Tot op heden is er geen spoor te bekennen van zijn bezittingen. Waar is het gebeven? Ontdek meer over dit verhaal in de podcast!

OPRECHTTIPS VAN DE REDACTIE

Machines Like Me (Machines zoals ik) - Boek

In deze roman van Ian McEwan wordt de lezer door middel van een verhaal geconfronteerd met een aantal fundamentele vraagstukken die zien op artificiële intelligentie. Het verhaal speelt zich af in Londen na de Falklandoorlog. Gedurende deze periode worden de werkloze Charlie en de studente Miranda verliefd op elkaar. Zij raken verwickeld in een relatie met de androïde Adam. De vraag is echter: kan een machine het menselijk hart begrijpen?

Bron: Boekcover Machines Like Me

Inception - Film

In deze film van Christopher Nolan wordt de kijker meegenomen naar een science fiction-wereld waarin droom en realiteit verward met elkaar raken. De hoofdpersoon, Dom Cobb (gespeeld door Leonardo DiCaprio), is een expert in het stelen van geheimen uit het onderbewustzijn wanneer het brein in droomstaat is. Hij heeft echter een nieuwe opdracht gekregen: inceptie, het planten van een idee in het onderbewuste.

Dark - Serie

Dark is een griezelige, filosofische en vooral ontzettend spannende serie. De Duitse serie speelt zich af in de mysterieuze stad Winden, die vooral bekend staat om haar kerncentrales. Als de hoofdpersoon, Jonas, samen met zijn vrienden er een avond op uit gaat, verdwijnt er plotseling een jongen uit de groep. Jonas gaat op onderzoek, waarna hij stuit op allerlei mysteries die schuilgaan onder de stad. Mocht je op zoek zijn naar een goede plottwist, is deze serie absoluut een aanrader! Te kijken op Netflix.

Bron: poster Dark, Netflix

I GOT 99 PROBLEMS BUT THIS AIN'T ONE

MET DEZE KEER: FILMS EN SERIES STREAMEN

DOOR: CHIARA STRAVERS

Je tentamens zijn net voorbij. Eindelijk heb je tijd voor wat anders dan leren. Dat betekent maar één ding: je kan weer verder met je nieuwe serie bingen, en dat ga je dan ook uitgebreid doen. Maar dan komt het: je hebt net je leven gewijd aan *How To Get Away With Murder* of *Brooklyn Nine-Nine*, maar de afleveringen op Netflix zijn op. Wat doe je dan?

De simpelste optie is wachten. Maar niet iedereen heeft daar het geduld voor. De volgende stap is dan illegaal streamen bij aanbieders als Popcorn Time of sketchy sites. Maar hoe illegaal is dat eigenlijk? Het korte antwoord is: vrij illegaal. Er wordt nog wel eens gedacht dat streamen legaal is en dat alleen het uploaden van het auteursrechtelijk materiaal illegaal is, maar dat is dus niet zo. Streamen is ook hartstikke illegaal.

In deze rubriek bespreekt onze redactie alledaagse situaties en problemen waar wij als Sirii mee te maken hebben!

Deze laten we natuurlijk niet onopgelost; we verdiepen ons in het toepasselijke recht en helpen jullie uit de brand.

Dit vloeit voort uit artikel 1 jo. 45i Auteurswet. In artikel 1 staat namelijk dat alleen de maker van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst, of diens rechtverkrijgenden, dat werk mag verveelvoudigen. Artikel 45i bepaalt dat onder verveelvoudigen ook wordt verstaan het laden, het in beeld brengen, de uitvoering, de transmissie of de opslag. En laat het nou net zijn dat om een film of serie illegaal te streamen het toch echt wel nodig is om deze te laden en in beeld te brengen.

Vanaf nu zal je dus als rechtschapen rechtenstudent en brave burger nooit meer illegaal streamen, en altijd gewoon wachten tot het nieuwe seizoen op Netflix komt.

An aerial, high-angle photograph of a city at night, likely New York City, with a heavy blue and purple color cast. The buildings are densely packed, and many windows and signs are illuminated, creating a vibrant, glowing effect. The perspective is looking down from a high vantage point, showing the grid-like pattern of the city streets and the varying heights of the skyscrapers.

SIRIUS AGENDA

6 MEI
BIER BINGO CANTUS

4 TOT 6 JUNI
LEDENWEEKEND

17 SEPTEMBER
IMPACT DAY

11 OKTOBER
SYMPOSIUM

SIRIUS XVI